

INSTRUCTIONS FOR SURVIVAL

Jana Geržová / Vlad Yurashko

Annotation

In the morning hours of 24 February, the army of the Russian Federation attacked Ukraine with the intention of controlling and subduing a neighboring sovereign state, and this aggression has been going on for more than a year. Violence in Ukraine, including attacks on civilians, has not only escalated accompanied by a mass exodus, but efforts to halt the senseless military aggression has shown that not just Ukraine but de facto the whole world has become the vassal of a dangerous man, whose delusion of establishing a “new world order” has no hesitation of threatening with weapons of mass destruction. 78 years after World War 2 ended, we find our lives embroiled in an unprecedented situation of crisis. Even after growing somewhat immune to existential threats after two years of the Covid pandemic, the brutality and cynicism of the Russian army, increasing violence, violation of civilians’ rights, bombardment of humanitarian corridors, unwillingness to negotiate, and coercion are all devastating. On the other hand, these negative emotions are balanced against the Ukrainians’ resolution to defend themselves, and the intensifying solidarity felt with refugees from this territory so menaced by war. In such crisis situations, we seek answers to elementary questions that might help us not just understand the situation but also to see ways out of it. We asked a few of artists and critics from various generations – Juraj Bartusz (b. 1933), Katarína Rusnáková (b. 1959), Omar Mirza (b. 1981), Peter Tajkov (b. 1974), Radovan Čerevka (b. 1980), Ladislav Čarný (b. 1949), Nina Vidovencová (b. 1995), Lenka Kukurová (b. 1978) with the aim of putting together a mosaic of individual perspectives with the working title of *Instructions for Survival*. In the new edition of the magazine, we have decided to address Ukrainian artists in the column who live in asylum in Slovakia, or whose work has been presented here. In Profil no. 1/2023 we started with the work of Krystyna Melnyk who was born in 1993 in Melitopol and now lives in Kyiv. In Slovakia, she had her first solo exhibition at the Gandy gallery under the title *In Front of the Pain* (December 8, 2022 – February 24, 2023). Currently, Ukrainian artist Vlad Yurashko (1970), a graduate of the Kharkiv Academy of Design and Art, who lives in Slovakia, in Banská Bystrica, together with his wife Vika Shumskaya, who is also an artist, contributed to the survey.

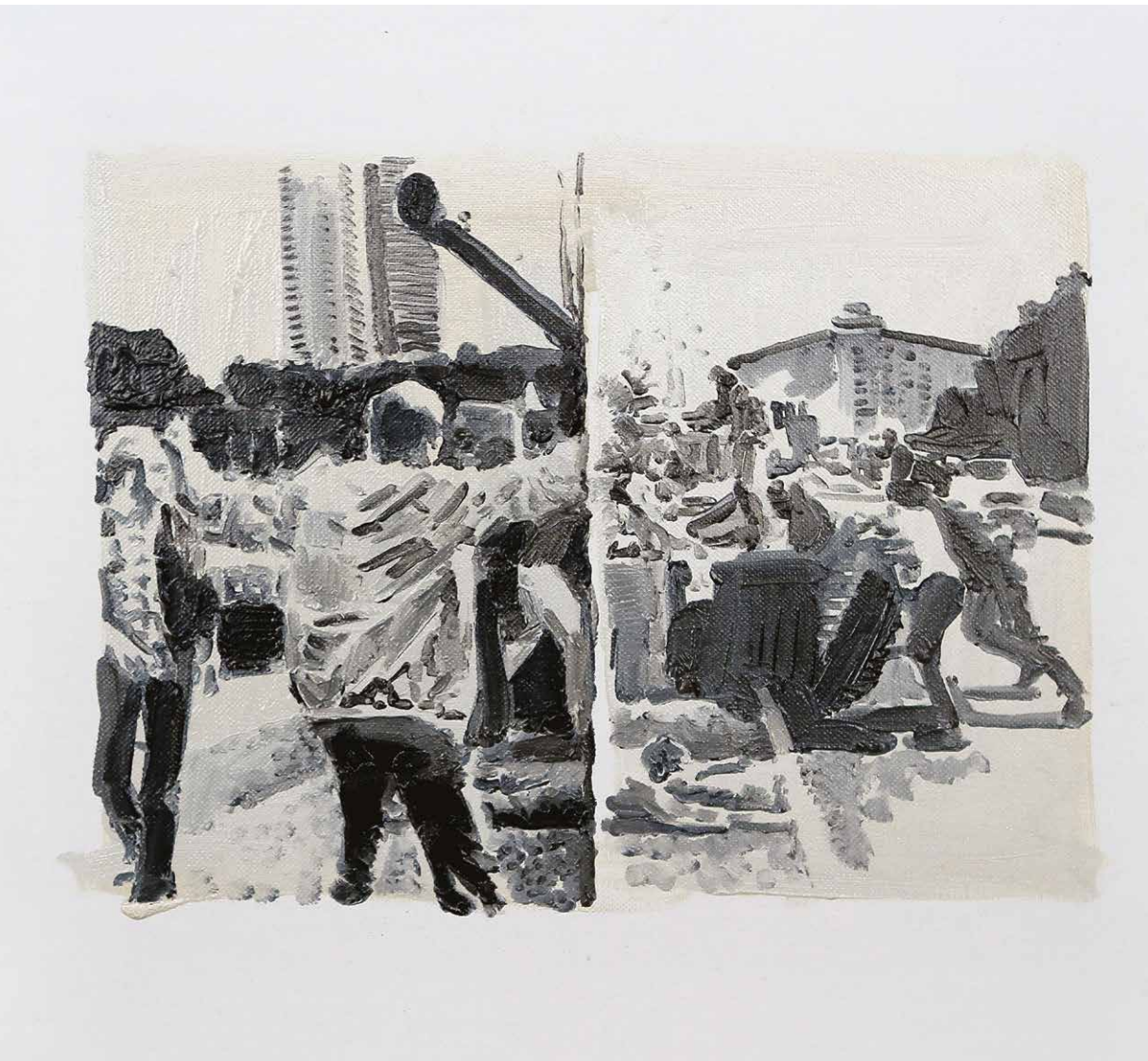
Detail diela Vlad Yurashko: Gorbačev, zo série Slash, 2015, plátno, olej, 55 x 45 cm Gorbachev, oil on canvas, 55 x 45 cm

NÁVOD NA PREŽITIE

Jana Geržová / Vlad Yurashko

Dňa 24. februára 2022 v ranných hodinách zaútočila armáda Ruskej federácie na Ukrajinu s ambíciou ovládnuť a podriadit si susedný suverénny štát a táto agresia trvá viac ako rok. Násilie páchané na Ukrajine, vrátane útokov na civilné obyvateľstvo, nielen eskaluje, pričom je sprevádzané hromadným exodom, ale pokusy o zastavenie nezmyselnej vojenskej agresie odhalili, že nielen Ukrajina, ale de facto celý svet sa stal vazalom nebezpečného človeka, ktorý s vidinou nastolenia „nového svetového poriadku“ neváha hroziť použitím zbraní hromadného ničenia. Po 78 rokoch od ukončenia druhej svetovej vojny sa nachádzame v bezprecedentnej krízovej situácii, ktorá vtrhla do našich životov, a hoci sme sa po dvojročnej covidovej pandémie stali voči existenciálnemu ohrozeniu čiastočne rezistentní, brutalita a cynizmus ruskej armády, stupňujúce sa násilie, nerešpektovanie práv civilného obyvateľstva, ostreľovanie humanitárnych koridorov, neochota dohodnúť sa či vydieranie vyražajú dych. Tieto negatívne emócie sú na druhej strane vyvažované odhodlaním Ukrajincov brániť sa a vzrastajúcou solidaritou s ľuďmi utekajúcimi z vojnou ohrozených území. V podobných krízových situáciách hľadáme odpovede na elementárne otázky, ktoré by nám mohli pomôcť nielen pochopiť situáciu, ale aj vidieť možnosti, ako z nej von. V roku 2022 sme do štruktúry časopisu zaradili rubriku *Návod na prežitie*, v rámci ktorej sme oslovili viaceré osobnosti, umelcov a umelkyne, kritikov a kritičky slovenskej kultúry rôznych generácií – Juraj Bartusz (1933), Katarína Rusnáková (1959), Omar Mirza (1981), Peter Tajkov (1974), Radovan Čerevka (1980), Ladislav Čarný (1949), Nina Vidovencová (1995), Lenka Kukurová (1978) –, s cieľom poskladať cez mozaiku individuálnych pohľadov niečo, čo sme si pracovne pomenovali ako *návod na prežitie*. V novom ročníku časopisu sme sa rozhodli, že do rubriky budeme oslovovať ukrajinské umelkyne a umelcov, ktorí žijú v azyle na Slovensku, alebo sa u nás ich tvorba prezentovala. V Profile č. 1/2023 sme oslovili Krystynu Melnyk (1993), ktorá žije v Kyjive a prvú samostatnú výstavu s názvom *Pred bolesťou* mala na Slovensku v bratislavskej Gandy gallery (8. 12. 2022 – 24. 2. 2023). Aktuálne do ankety prispel ukrajinský umelec Vlad Yurashko (1970), absolvent charkivskej Štátnej akadémie dizajnu a umenia, ktorý žije na Slovensku, v Banskej Bystrici spolu s manželkou Vikou Shumskaya, ktorá je tiež výtvarníčka.

Vlad Yurashko: Tanks na barikádach, zo série Slash, 2011, plátno, olej, 55 x 45 cm/Tanks on the Barricades, oil on canvas, 55 x 45 cm

Vlad Yurashko: Tanks na barikádach, zo série Slash, 2015, plátno, olej, 55 x 45 cm/Tanks on the Barricades, oil on canvas, 55 x 45 cm

Dvojice malieb zo série Slash 19/91 vznikli s odstupom štyroch rokov. Malby z roku 2011 sú v zbierke Treťjakovskej galérie v Moskve. Malby z roku 2015 sú umelcovou reakciou na ruskú anexiu Krymu/The pair of paintings from the Slash 19/91 series were created four years apart. The paintings from 2011 are in the collection of the Tretyakov Gallery in Moscow. The paintings from 2015 are the artist's reaction to the Russian annexation of Crimea.

Vlad Yurashko: Gorbačev, zo série Slash, 2011, plátno, olej, 55 x 45 cm/Gorbachev, oil on canvas, 55 x 45 cm

Jana Geržová: Narodili ste sa v roku 1970 v Poltave na Ukrajine, ktorá bola až do roku 1991 súčasťou Sovietskeho zväzu. Ako 19-ročný ste v roku 1989 nastúpili na dvojročnú povinnú vojenskú službu v sovietskej armáde. Ako si v kontexte aktuálnej ruskej vojenskej agresie voči Ukrajine spomínate na tieto časy? Premietla sa táto skúsenosť do vašej neskoršej tvorby?

Vlad Yurashko: Skúsenosti, ktoré som získal v sovietskej armáde sa premietli do môjho cyklu *Parade of Machines/Prehliadka strojov*, ktorý som začal rozvíjať okolo roku 2003 a vracal som sa k nemu počas všetkých nasledujúcich rokov. V rokoch 1989 – 1991 som zažil najsilnejší emocionálny a traumatický zážitok zo socializácie, keď som slúžil ako vojak v armáde. Násilie ako pojem vychádzajúci z armádnej minulosti sa mi začiatkom roku 2000 začal čoraz vytrvalejšie vracat' v jazykovej podobe, ktorá sa na sto percent zhodovala s minulou skúsenosťou s armádou, a to prostredníctvom praktík potláčajúcich a ponižujúcich ľudskú dôstojnosť s cieľom podmaniť si a ovládnuť protivníka.

Vo všetkých sériách tohto cyklu skúmam možnosti reprezentácie násillia voči ľudskej bytosti. Dávam divákovi príležitosť spoznať nielen objekty a maľby, ale aj zdieľať zodpovednosť za procesy, ktoré podnecujú všetky formy násillia v predstavách verejnosti. Od diváka sa neočakáva prežívať obraz ako zámerne inscenované divadlo krutosti, ale uvedomiť si všetky sofistikované formy násillia, ktoré prenikajú z armády do občianskej spoločnosti, čím si ju podrobujú a militarizujú.

Vlad Yurashko: Gorbačev, zo série Slash, 2015, plátno, olej, 55 x 45 cm/Gorbachev, oil on canvas, 55 x 45 cm

Dvojice maľieb zo série *Slash* 19/91 vznikli s odstupom štyroch rokov. Maľby z roku 2011 sú v zbierke Tretjakovskej galérie v Moskve. Maľby z roku 2015 sú umelcovou reakciou na ruskú anexiu Krymu/The pair of paintings from the *Slash* 19/91 series were created four years apart. The paintings from 2011 are in the collection of the Tretyakov Gallery in Moscow. The paintings from 2015 are the artist's reaction to the Russian annexation of Crimea.

Jana Geržová: Vysokoškolské štúdium ste začali po tom, ako Ukrajina získala samostatnosť. Najprv to bola Štátna pedagogická univerzita v Poltave (1991 – 1996), neskôr Štátna akadémia dizajnu a umenia v Charkive (1996 – 2002). Z vášho portfólia je zrejme, že ste sa pomerne skoro etablovali nielen na domácej ukrajinskej, ale aj ruskej scéne a po roku 2011 aj v zahraničí. Opakovane ste vystavovali v progresívnej moskovskej galérii *Pop/off/art* (v roku 2008 ste sa presťahovali do Moskvy), v berlínskej *Galerie Kuckei + Kuckei*. Keď vypukli v roku 2013 protiviládne protesty proti proruskému prezidentovi Janukovyčovi, mali ste 43 rokov. Ako ste vnímali vzniknutú situáciu, ktorá vyústila v roku 2014 do ruskej anexie Krymu?

Vlad Yurashko: Povedzme, že prvú výstavu s Vikou Shumskaya sme mali v roku 1999, vtedy som mal takmer 30 rokov. Prvá samostatná výstava bola v Berlíne v roku 2011 a vtedy som mal už 41 rokov. Pre umelca je najťažšie pochopiť, že za všetky úspechy v umení musí zaplatiť časom svojho vlastného života. Na jar v roku 2013 som sa zúčastnil na veľkých výstavách, na 5. Moskovskom medzinárodnom bienále, na veľkej skupinovej výstave v Tretjakovskej galérii, ktorá bola paralelným programom bienále a v novembri Janukovyč odmietol podpísať dohodu o európskej integrácii Ukrajiny.

Samozrejme, šesť mesiacov som neodišiel od monitora počítača. Celú *Revolúciu dôstojnosti* (ako na Ukrajine nazývame občianske protesty na Námestí nezávislosti v Kyjive) som sledoval

Vlad Yurashko: zo série Prehliadka strojov, 2010, olej, 105 x 120 cm
/From the series Parade of Machines, oil, 150 x 120 cm

Vlad Yurashko: Ikonostas, zo série Prehliadka strojov, 2011, olej, 180 x 105 cm/Iconostasis, From the series Parade of Machines, 2011, oil, 180 x 105 cm

Vlad Yurashko: V lese # 2, 2011, zo série Prehliadka strojov, olej, 150 x 105 cm/In the Forest # 2, 2011, from the series Parade of Machines, oil, 150 x 105 cm

Vlad Yurashko: zo série Prehliadka strojov, 2010, olej, 140 x 200 cm/from the series Parade of Machines, oil, 140 x 200 cm

na internete v reálnom čase. Ak som pred touto udalosťou použil fotografiu alebo filmové políčko ako obraz reality, tak v tejto situácii som vďaka rozvoju internetovej komunikácie vytvoril série *Telo revolúcie/Body of the Revolution*, *Ľudská pochodeň/Human Torch* a *Anexovaná maľba/Annexed Painting*, keď som doslova žil z údajov prenášaných internetom.

Udalosti sa začali vyvíjať veľmi rýchlo, pretože moja manželka Vika Shumskaya pochádza z mesta Pervomajsk v Luhanskej oblasti a ako sedemročná sa so svojimi rodičmi a bratom presťahovala na Krym. Celá jej veľká rodina žila v dvoch mestách Pervomajsk a Popasna, ktoré skončili na demarkačnej línii medzi Ukrajinou a kremeľskými separatistami. A potom začali prichádzať už len zlé správy. 15. júna sa separatisti zmocnili vojenského náborového úradu v Pervomajsku, boli to narodeniny Vikinej tety Larisy. V ten deň mala päťdesiatpäť rokov a povedala, že centrum zasiahla malá strela, ale do tridsiatich minút sa všetko upokojilo. Potom sa ostreľovanie zintenzívnilo a Larisa s manželom Nikolajom a synom Kolyunjom sa mesiac a pol skrývali v pivnici poschodovej budovy, a keď sa minuli všetky konzervy a zásoby jedla, odišli skoro ráno na územie kontrolované Ukrajinou do mesta Popasnaja. Bývali na chate s bratom Nikolajom. 29. septembra išli Nikolaj a Kolyunjo do obchodu, pretože na druhý deň, 30. septembra, mal mať Nikolaj narodeniny. Dostali sa pod ruskú paľbu. Črepina zlomila Nikolajovi obe nohy a zomrel na stratu krvi v ambulancii. Kolyunja zasiahli len ľahké rany v oblasti chrbta a nôh.

Viktóriina sesternica Oksana povedala, že pol roka chodili každé ráno s dcérou Tanečkou do protiletkeého krytu akoby išli do práce. Pripravili si tam jedlo, trávil čas medzi ostreľovaním a tam Tanečka išla do prvej triedy, študujúc diaľkovo. V pamäti mi utkvela Oksanina veta: „Zavolała som Táninej učiteľke, ktorá povedala, že v angličtine sa už učia ročné obdobia, ale mne sa zdalo, že Táňa sa ešte nenaučila ani abecedu“. Ročné obdobia sa striedali a my sme sa stále nenaučili Abecedu vojny: Písmeno A – Anexia znamená nielen stratu územia, ale aj príležitosti, životného štýlu, zamestnania, a dokonca aj života, ak človek nesúhlasí s konaním okupačnej armády a je nútený odísť z miesta, ktoré bolo anektované.

Jana Geržová: *Kedy ste prišli na Slovensko a čo definitívne rozhodlo v prospech vážneho rozhodnutia opustiť Ukrajinu? Prečo padla voľba práve na Slovensko, Banskú Bystricu?*

Vlad Yurashko: Bolo nám jasné, že na Krym už cesta nevedie, pretože je tam nepriateľská armáda, že sme na území, ktoré je pre nás nepriateľské. Uvedomili sme si, že musíme začať proces emigrácie. A tak sa stalo, že sme sa ocitli vo Viedni, Grazi, Berlíne, Prahe, Paríži, Budapešti, ale skončili sme v Banskej Bystrici. Asi viete, že v tom čase neboli v Európskej únii azylanti z anektovaných území Ukrajiny žiadani. Slovensku som naozaj vďačný za to, že sme tu dostali možnosť získať povolenie na pobyt. Som úprimne vďačný Kataríne Rusnákovej, prvej kunsthistoričke, s ktorou sme sa na Slovensku stretli, a ktorá veľmi ocenila moju a Viktóriinu prácu, zorganizovala pre nás prednášku na Akadémii umení v Banskej Bystrici. K doktorandskému štúdiu na tejto akadémii ma inšpirovalo práve stretnutie s Katarínou a výtvarníkom Miroslavom Niczom. Som vďačný Adamovi Mackovi, Petrovi Valiskovi-Timečkovi, Kataríne Balúnovej a Jánovi Kostolanskému za to, že pomohli sprostredkovať moje nápady slovenskému publiku a moja tvorba sa stala súčasťou ich projektov. Rád by som spomenul aj kurátorov našej výstavy v synagóge v Trnave Romana Popelára a Petra Molariho. Prípravy na výstavu v galérii A7 v Banskej Bystrici pod dohľadom Jána Kostolanského (Jan Kostaa) sa kryli s marcom 2022. Vtedy sa moja matka a sestra rozhodli odísť z Ukrajiny, po tom, čo ruská armáda napadla krajinu. V obave z raketových útokov

Vlad Yurashko: zo série V kasárňach, 2011, olej na plátne, 64,5 x 40 cm/From the series In the Barrack, 2011, oil, 64,5 x 40 cm

Vlad Yurashko: Attraction. Pohľad do výstavných priestorov White & Weiss, Bratislava, 2020/A view of the exhibition space of White & Weiss Gallery, Bratislava, 2020. Photo credit ISONATIVE

a postupu ruskej armády putovali sedem dní z Poltavy do Banskej Bystrice. Trasa sa tiahla smerom k západnej hranici Ukrajiny a obchádzala Kyjiv z juhu, kde sa vtedy presunulo obrovské množstvo vojenskej techniky. Zo severu a západu prebiehali boje o Kyjiv. Veľa ľudí sa vtedy rozhodlo odísť z Ukrajiny. Boli to dni plné nepokoja a obáv o tých najdrahších. O dva dni sa moji príbuzní dostali do mesta Vinnica, prenocovali u úplne cudzích ľudí a pár hodín po ich odchode ruská armáda ostreľovala letisko vo Vinnici. Na letisko bolo vypálených osem rakiet, pri ktorých zahynulo deväť ľudí. Uvedomil som si, že nádej celej našej rodiny je na tejto ceste, ako na jedinom spôsobe, ako si zachrániť život. Pochopili, že ak bude cesta, po ktorej išli, bezpečná, budú žiť a opäť sa uvidíme. Ostatný priestor okolo tejto tenkej zakrivenej čiary na mape Google bol plný nebezpečenstva. Každý deň, celé hodiny, som pozeral do týchto kriviek a siluet, maximalizoval som krivky trasy, akoby som len cez ne mohol vidieť svoju rodinu a jej históriu, rovnako ako milióny iných rodín na Ukrajine postihnutých vojnou. Po nejakom čase, keď mama a sestra bezpečne dorazili do Banskej Bystrice, Jan Kostaa im našiel ubytovanie na Slovensku, stretol sa s nimi vo Zvolene, pomohol s organizačnými záležitosťami a do začiatku výstavy sa stal súčasťou našej rodiny. Sme stále v kontakte a pre Banskú Bystricu je darom, že je tu galéria A7 a Jan Kostaa a akadémia s veľkým počtom pedagógov ako Štefan Balázs, ktorý sa pre mňa stal výborným učiteľom, mentorom a priateľom. V roku 2023 mne a môjmu kreatívnemu tímu Art for All/Skill for Everyone začala pomáhať nová riaditeľka Stredoslovenskej galérie Miloslava Borošová Michalcová.

Jana Geržová: *Bolo ťažké nadviazať kontakt s domácou slovenskou umeleckou komunitou? Aké bariéry ste pociťovali ako najsilnejšie? Bol to jazyk, inakosť tradície a kultúry alebo vnútorný pocit vykorenenia? Pomohla vám skutočnosť, že ste v roku 2017 nastúpili na doktorandské štúdium u doc. Štefana Balázsa na Katedre maľby na Akadémii umení v Banskej Bystrici?*

Vlad Yurashko: Jazyk – určite bol a zostáva prekážkou, najmä na začiatku, ústny a teraz – písomný. Opakujem, naozaj nečakám, že na Slovensku niečo získam, stačí mi, že táto krajina nám dala možnosť pokojného života. Bomby a „krupobitie“ nám na hlavy nepadajú, celé tie roky pomocou umenia rozprávame svoj príbeh, opisujeme svoje traumatické skúsenosti, snažíme sa bojovať s režimom, ktorý rozsieva smrť a skazu. Za osem rokov života na Slovensku som nepredal ani jedno dielo a to obmedzuje moje možnosti ako umelca. Na druhej strane, Fond na podporu umenia ma akceptuje ako umelca a každú výstavu, na ktorú som bol pozvaný, podporila odborná komisia FPU, za čo sa chcem týmto neznámym ľuďom poďakovať. V súkromnom rozhovore mi po samostatnej výstave v bratislavskej galérii jeden galerista povedal, že ani jeden slovenský zberateľ nechce kúpiť dielo ukrajinského umelca. A ani sa nečudujem, pretože si myslím, že moja tvorba je určená skôr do verejných zbierok a inštitúcií ako do súkromných interiérov. Kto by chcel mať vo svojom dome zavesené obrazy horiacich ľudí zo série *Ľudská pochodeň* alebo zohavené telá zo série *Telá revolúcie*? V zbierke Tretjakovskej galérie je jeden z mojich projektov *Slash 19/91*, ktorý pozostáva z 24 obrazov. V zbierke Moskovského múzea moderného umenia (Moscow Museum of Modern Art – MMOMA) sú diela z niekoľkých významných projektov, napríklad *Troposférická komunikačná stanica* pozostávajúca zo šiestich častí s rozmermi 200 x 130 cm a celkovou dĺžkou osem metrov, takéto dielo si viem len ťažko predstaviť v súkromnom interiéri. Nulová interakcia s veľmi dôležitou súčasťou umeleckého procesu so zberateľmi zo mňa robí neefektívneho umelca a núti ma pracovať v montážnych závodoch na tri smeny, aby som našetril peniaze na nové projekty.

Vlad Yurashko: Attraction #14, 2013, olej na plátne, 57 x 39 cm/Attraction #14, 2013, oil on canvas, 57 x 39 cm

Jana Geržová: Na Slovensku vystavujete od roku 2018, poslednú samostatnú výstavu ste mali v koncepcii Vladimíra Beskida v Galérii White & Weiss v roku 2020. Dominovali jej dva cykly: *Azylant Book* a *Attraction*. V oboch prípadoch môžeme hovoriť o malbách, ktorých predlohou je fotografia, film alebo obrázky privlastnené z virtuálneho sveta masmédií. Vaši interpreti sa zhodujú na tom, že ide o koláž zloženú z nesúrodých fragmentov reality, kde sa striedajú obrazy oslavných vojenských prehliadok s ťažkoodencami postupujúcimi proti demonštrujúcemu davu, utečenci v nafukovacom člne s motívmi horiaceho lesa alebo výjavy zo života kráľovnej s reminiscenciami na Lenina. Napriek týmto spoločným formálnym a obsahovým znakom sú obidva cykly úplne inak inštalované. Môžete vysvetliť, o aké koncepcie ide?

Vlad Yurashko: Veľmi pekne ďakujem za túto otázku a pripomenutie skvelého kurátora, akým je Vlado Beskid. Keď sme sa s Vladom prvýkrát stretli, viedli sme dlhý a podrobný rozhovor o mojej práci. O pár rokov ma pozval do medzinárodného projektu *Critical Painting* (2018). Vidím, že jeho kurátorský záber je široký, zameraný na medzinárodnú reprezentáciu slovenských umelcov v Európe a vo svete. Preto, keď mi bratislavská galéria White & Weiss v roku 2020 ponúkla Vlada Beskida ako kurátora mojej samostatnej výstavy, bol som rád, že som s ním mohol opäť spolupracovať. Je jedným z tých kurátorov, ktorí veria, že naše vystupovanie a prítomnosť s Víkou Shumskaya na Slovensku je pre slovenskú umeleckú komunitu dôležitá.

V sérii *Attraction* hovorím o ľudskom tele, ktoré zdedíme, o tele ako kultúrnom dedičstve, ako artefakte civilizácií, ktorými prešlo. O tele, s ktorým môžeme slobodne nakladať podľa vlastného uváženia. Máme právo položiť si otázku – „Naše telo je Boží dar alebo povinnosť“?

Jana Geržová: Nerozumiem, o akej povinnosti hovoríte?

Vlad Yurashko: Hovorím o povinnosti voči rodine, škole, štátu, kňazovi, cirkvi. Všetko, čo zobrazujem a na čo upozorňujem divákov, je ponorené do politického alebo spoločenského kontextu. Nevnímam realitu izolovane od udalostí, ktoré sa dejú po celej zemeguli. Vráťim sa k vojne na Ukrajine. Prekvapilo ma, že už v priebehu prvých niekoľkých mesiacov ľudia v Európe, na Blízkom východe a v Afrike čelili potravinovej a energetickej kríze. Anxia ukrajinských území zablokovala prístavy na vývoz obilia a zničenie energetickej infraštruktúry vyvolalo nielen zvýšenie cien za elektrinu, ale aj automatické zvýšenie cien všetkých skupín tovarov pre európskych spotrebiteľov. To je dôkaz, že my, ľudia a krajiny sme neoddeliteľnou súčasťou jedného celku, možno by bolo lepšie povedať, globalizovaného sveta.

Názov *Attraction* pre mňa znamená určitú príťažlivosť, schopnosť predmetov a obrazov upútať našu pozornosť. Chápem to globálne: je to projekt o dnešnom svete, ktorý je plný rôznych pohľadov na realitu, kde sa môj pohľad mieša s inými. Obrazy hovoria o problémoch, ktorým čelia konkrétne krajiny a možno zajtra sa tento problém stane problémom všetkých ostatných, ak na takúto hrozbu spoločne nezareagujeme. Preto sú diela z projektu *Attraction* zavesené blízko seba a spravidla zaberajú celé steny galérie zhora až nadol. Obrazy a príbehy súperia o pozornosť diváka, sú vybrané s takou presnosťou a ostrosťou, že pozeranie projektu ako celku privádza diváka do zmätku, pretože všetko na svete je veľmi blízko, doslova na dosah ruky. Ako som povedal na úplnom začiatku, tieto diela sú aj o etickej zodpovednosti diváka.

Séria obrazov *Azylant Book*, na ktorej som pracoval v rokoch 2017 až 2022, bola pôvodne zostavená do knižného formátu veľkosti 50 x 160 cm. Hovorí o empatii k ľuďom, ktorí sú nútení

Vlad Yurashko: *Attraction 2 # 262, God Save the Queen*, 2018, olej na plátne, 90 x 70 cm/*Attraction 2 # 262, God Save the Queen*, 2018, oil on canvas

opustiť svoje domovy a krajiny. Ocitnú sa v ťažkých podmienkach, stretávajú sa s inou kultúrou a sú nútení asimilovať sa podľa predstáv krajiny, do ktorej prišli. V dôsledku migračnej krízy, ktorá sa začala v roku 2015, sa medzi obyvateľstvom európskych krajín veľmi posilnili pravicové názory. A pravicoví politici naďalej strašia svojich voličov hrozbou, ktorú predstavujú cudzinci a utečenci. Okamžite po príchode sme narazili na zreteľnú neochotu obyvateľov východnej Európy prijímať cudzincov, ktorých vystrašili najmä utečenci zo Sýrie a ďalších východných krajín.

Chápem, že táto séria by mohla rozprávať aj o mojom životopise, stratenom domove na Kryme, prerušených vzťahoch s príbuznými kvôli politickému nesúhlasu s ruskou okupáciou. Keď „Zelení muži“¹ obsadili Krymský polostrov, rozhodli sme sa s manželkou Vikou Shumskaya odísť z Krymu do Európy. Cítil som a aj dnes pociťujem, že som odmietaný ako cudzinec na základe národnosti, jazykovej komunikačnej bariéry... Ale chápem, že sú ľudia, ktorí to mali oveľa horšie ako ja. O sebe nechcem hovoriť. Chcem hovoriť o tých, ktorí v neľudských podmienkach, vo dne v noci, v lete aj v zime, plávajú cez Stredozemné more alebo sa presúvajú pešo. A tiež o tých, ktorí v dnešných podmienkach vojny na Ukrajine boli a sú pod ostreľovaním a bombardovaním miest, kde prebiehali alebo prebiehajú boje.

Mojou snahou je ukázať, aká je cesta do tohto „vysnívaného raja“, cesta, na ktorú sa rozhodnem ísť, aj keď možno prídem o život alebo stratím blízkych na šírom mori. Metaforicky som zobrazil týchto ľudí, ktorí sa plavia vo dne v noci, a nad nimi „Spiacu múzu“ od francúzsko-rumunského sochára Brâncușiho. Myslím si, že kultúrne hodnoty Európy treba revidovať, aby zodpovedali výzvam našej doby. Adorno po druhej svetovej vojne vyhlásil, že po Osvienčime je nemožné písať poéziu. Možno dnes opäť nemá zmysel vytvárať umenie pre estetický pôžitok a zabúdať na etickú stránku diela. Existuje veľké množstvo ľudí, ktorí svojim príkladom milosrdenstva voči azylantom narúšajú stereotypnú predstavu o ľahostajnosti Európanov. Ale nad európskymi obyvateľmi stále visí obraz migranta ako hrozby. Dnes sa ukrajinským utečencom dostáva pomoci po celom svete, ale vojenská pomoc sa stále poskytuje veľmi, veľmi pomaly.

Obrazy v cykle *Azylant Book* sú robené olejom na plátne. Prvýkrát som ich prezentoval ako knihu. Neskôr sa počet diel zvýšil, knihu bolo potrebné rozobrať a obrazy ukázať samostatne v jednej línii, aby divákovi ponúkali možnosť prejsť tú istú cestu ako azylanti, sledujúc ich pohyb od strachu a paniky až po mier a bezpečnosť. Na výstavách ich často inštalujem bez rámov a upevňujem ich pomocou konzol priamo na stenu. V roku 2015 som plátna z rámov vybral, zavinul do roliek a presunul všetky svoje diela na Slovensko. Doteraz ich takto uchovávam v obave, že budem musieť opäť zmeniť svoje bydlisko, odsťahovať sa z blízkosti ruskej armády, ktorá chce vrátiť všetky bývalé sovietske republiky do Zväzu sovietskych socialistických republík číslo 2, ako aj získať späť svoj vplyv na krajiny bývalej Varšavskej zmluvy.

Jana Geržová: *Jedna z otázok, ktorá sa v ankete opakuje, pátra po tom, ako ľudia prekonávajú traumu vyvolanú agresívnym vojenským útokom na Ukrajinu, ktorý trvá už viac ako 15 mesiacov, čo ich motivuje ráno vstať a nepoddať sa frustrácii. Čo motivuje vás?*

Vlad Yurashko: *Môj starý otec rozprával jeden vojnový príbeh, ktorý sa odohral počas jeho pôsobenia v armáde. V roku 1943, pri bitke o Kursk velenie rozhodlo, že útok sa začne prebrodením rieky. Pre úspešné dokončenie útoku bolo potrebné vstúpiť do rieky v noci, v tme a krátko pred svitaním prejsť na opačný breh a nečakane zaútočiť a vyhrať. Zdá sa mi, že som uviazol v tomto sne alebo v projekcii tejto udalosti. Stojím v studenej vode, úplne nahý, nad hlavou držím nielen*

Vlad Yurashko: Attraction 2 # 259, Black Travel, 2018, olej na plátne, 80 x 90 cm/Attraction 2 # 259, Black Travel, 2018, oil on canvas

¹ Ironické pomenovanie ruských vojakov odvodené od farby ich uniforiem, ktoré začali používať obyvatelia anexovaného Krymu.

Vlad Yurashko: Azylant Book, obálka 2, 2018, olej na plátne, 50 x 80 cm/Azylant Book, cover 2, 2018, oil on canvas, 50 x 80 cm

Vlad Yurashko: Attraction 2 # 250, Za Ukrajinu, za jej Vôľu, 2018, olej na plátne, 55 x 75 cm/Attraction 2 # 250, For Ukraine, for its Will, 2018, oil on canvas, 55 x 75 cm

Vlad Yurashko: Attraction 2 # 261 1/Face, 2/Collector, 3/Atlantis, 4/Trophy Heads, 2018, olej na plátne, 90 x 75 cm, celok a detail

to najnutnejšie, čo si musím obliecť a ísť do útoku, ale aj všetko, s čím môžem vyhrať: plátna, farby, štetce, texty, katalógy, cv, bio, vyjadrenie umelca... a čierna voda stúpa na úroveň hrdla, zima je neskutočná, zdá sa, že od mrazu som stratil reč, noc a voda hustne, ťažšie sa dýcha a úsvit stále neprichádza... a tak sa to vlečie dni, mesiace, roky...

Môj dedko dosiahol aspoň malé víťazstvo, po ktorom ho prepustili z armády s rozsiahlym zápalom pľúc. Mal byť na čo hrdý a vážil si sám seba. Ja nemám byť na čo hrdý, a chápem, že zvonka vyzerám ako zbabelec utekajúci pred priamou zrážkou s nepriateľom. Umenie, v ktoré verím, je ilúzia, zmocnila sa ma a núti ma robiť všetky tie bláznivé veci. Rozhodol som sa žiť umením a ignorovať akékoľvek ťažkosti. Ale verím, že moje umenie ľuďom určite pomôže, posilní ich vôľu a túžbu po Víťazstve! Na jeseň v roku 2022 sa vo Varšave a Berlíne konali aukcie ukrajinských umelcov, kde sa predali dve moje diela a financie išli na pomoc ukrajinskej armáde a dobrovoľníkom, ktorí odvážajú civilistov z miest, kde sú boje. Rád by som vytvoril dielo, ktoré by ľuďom nielen pomohlo s evakuáciou či zachraňovalo životy, ale ktoré by ZASTAVILO VOJNU! Aby sme všetci pocítili SILNÚ a MAGICKÚ SILU UMENIA!

Vlad Yurashko: Azylant Book. Pohľad do výstavných priestorov White & Weiss, Bratislava, 2020/A view of the exhibition space of White & Weiss Gallery, Bratislava, 2020. Photo credit ISONATIVE

Vlad Yurashko: Azylant Book, strana 7, 8, 2018, olej na plátne, 50x 160 cm/ Azylant Book, pages 7, 8, 2018, oil on canvas, 50x 160 cm

Vlad Yurashko: Azylant Book, strana 5, 6, 2018, olej na plátne, 50 x 160 cm/Azylant Book, pages 5, 6, 2018, oil on canvas, 50 x 160 cm

Vlad Yurashko: Azylant Book, strana 3, 4, 2018, olej na plátne, 50 x 160 cm/Azylant Book, pages 3, 4, 2018, oil on canvas, 50 x 160 cm

Vlad Yurashko: Azylant Book, strana 11, 12, 2018, olej na plátne, 50 x 160 cm/Azylant Book, pages 11, 12, 2018, oil on canvas, 50 x 160 cm

Vlad Yurashko: Azylant Book, strana 9, 10, 2018, olej na plátne, 50 x 160 cm/Azylant Book, pages 9, 10, 2018, oil on canvas, 50 x 160 cm